

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Антон ПАТЕНДІЙМОНОВ

«30» вересня 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародні відносини та світова політика

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу

2021/2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу 27 серпня 2021 року, протокол № 1

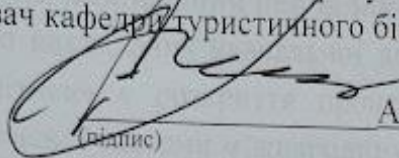
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 26 серпня 2021 року №1

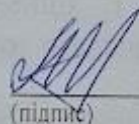
Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

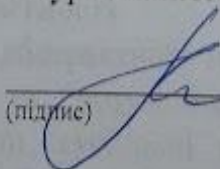

Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 26 серпня 2021 року №1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса

ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії», підготовки бакалавра **спеціальності 291** «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» є розкриття процесу формування та основних етапів розвитку сучасної системи міжнародних відносин.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- визначити концептуально-теоретичні та практичні аспекти зовнішньополітичної діяльності провідних держав світу у другій половині XX – першій чверті XXI ст.;
- окреслити основні етапи формування системи міжнародних відносин;
- проаналізувати основні вектори новітнього періоду розвитку постбіполіарної системи міжнародних відносин;
- виявити основні тенденції і проблеми світової політики, інтерпретувати інформацію щодо реальних подій у сфері міжнародних відносин;
- знати історію міжнародних відносин, історичних коренів виникнення конкретних ситуацій з міжнародних відносин України з іншими державами світу.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти **компетентностей** відповідно до ОПП:

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та розуміння професійної діяльності».

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 1. Знання про природу, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин.

ФК 2. Здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, економічному, культурному.

ФК 3. Знання про стан досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній науці, у міждисциплінарних дослідженнях.

ФК 11. Розуміння характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
6-й	-
Лекції	
30 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
15 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
75 год.	-
в т.ч. індивідуальні завдання (курсова робота)	
30 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Загальні програмні результати навчання за спеціальністю

Знання:

ПРН 1 – знання про природу, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також про природу та джерела зовнішньої політики держав і діяльність інших учасників міжнародних відносин;

ПРН 2 – знання про природу та механізми міжнародних комунікацій;

ПРН 7 – знання основ ведення ділових бесід у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;

ПРН 8 – знання основ ведення фахових дискусій із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій;

ПРН 9 – знання основ сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у сфері міжнародних відносин;

Уміння:

ПРН 10 – збирати, обробляти й упорядковувати великий обсяг інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав;

ПРН 11 – визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів;

ПРН 16 – володіти основами ведення фахових дискусій із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій;

ПРН 17 – володіти основами сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у сфері міжнародних відносин.

Навички:

ПРН 18 – аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням правил їх оформлення;

ПРН 19 – оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах;

ПРН 24 – брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору;

ПРН 25 – використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері міжнародних відносин.

Спеціальні (фахові) програмні результати навчання за спеціальністю

Знання:

ПРН 35 – знання основ та напрямів діяльності прес-служб зовнішньополітичних відомств / основ функціонування світових інформаційних агентств;

Уміння:

ПРН 52 – складати план оглядів та інформаційні довідки про суспільно-політичну і економічну ситуацію в країнах і регіонах світу, їх зовнішню політику;

Навички:

ПРН 69 – використовувати в діяльності норми міжнародного права.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ. Міжнародні відносини та світова політика

Тема 1. Вступ. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час.

Предмет та завдання курсу. Становлення системи міждержавних відносин у Давнину. Міждержавні відносини доби Середньовіччя. Міжнародні відносини Раннього Нового часу. Вестфальська система міжнародних відносин. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн. Віденська система міжнародних відносин.

Тема 2. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр.

Причини Першої світової війни. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин. Світова економічна криза 1929-1933 рр. та її вплив на міжнародні відносини. Крах Версальсько-Вашингтонської системи. Причини та етапи Другої світової війни. Особливості формування та діяльність антифашистської коаліції. Завершення та головні підсумки Другої світової війни.

Тема 3. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки).

Сутність Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни. Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі. Причини та початок Холодної війни. Підготовка і створення Західного Союзу та НАТО. Німецьке питання в міжнародних відносинах у другій половині 1940-х – першій половині 1960-х рр. Головні тенденції розвитку міжнародних відносин у 1950-1960-ті рр. НАТО наприкінці 1950-х – у 1960-х рр. «Доктрина Брежнєва».

Тема 4. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр.).

Особливості світової політики у 1970-х – 1980-х рр. Американсько-радянські відносини у першій половині 1970-х років. Нова «східна політика» ФРН. Гельсінський процес та проблеми європейської безпеки. Згортання «розрядки». Загострення міжнародної ситуації кінця 1970-х – початку 1980-х рр. XX ст. Зовнішня політика західноєвропейських держав у другій половині 1970-х – середині 1980-х рр. Налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр. Вирішення проблеми радикального скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Завершення «холодної війни».

Тема 5. Процеси європейської інтеграції у другій половині XX ст.

Початковий етап західноєвропейської інтеграції (до 1957 р.) Підписання Римських угод та їх зміст. Політика країн ЄЕС відносно колишніх колоніальних володінь. Створення і розвиток ЄАВТ у 1960 – 1970-ті рр. Зрушення в процесі західноєвропейської інтеграції на рубежі 1960 – 1970-х рр. Вироблення механізму координації зовнішньополітичної діяльності країн ЄЕС наприкінці 60 – у середині 70-х рр. XX ст. Західна

Європа на шляху до Європейського Союзу в 1980-х – початку 1990-х рр. Основні етапи підготовки “Угоди про Європейський Союз” Реалізація “Угоди про Європейський Союз”.

Тема 6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст.

Вирішення територіальних проблем у Центрально-Східній Європі в середині 40-х рр. Підпорядкування зовнішньої політики країн ЦСЄ радянському диктату. Конфлікт між СРСР і Югославією. Міжнародні відносини всередині європейського «соціалістичного табору» у 1950-х – на поч. 1980-х рр. Крах тоталітарних комуністичних режимів у країнах ЦСЄ та вироблення ними нового зовнішньополітичного курсу. Міжнародне становище і зовнішня політика Балканських держав у 1990-ті рр. Відносини незалежної України з державами ЦСЄ.

Тема 7. Американська система міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.

Основи зовнішньої політики США у другій половині ХХ ст. Зовнішня політика Канади у другій половині ХХ ст. Причини укладення договору “Про оборону Західної півкулі” та його зміст. Підготовка і підписання статуту Організації американських держав. Політика США в Латинській Америці наприкінці 1940-х – наприкінці 1950-х рр. Карибська криза та її наслідки. Політика США в Латинській Америці в 1960-х – 1970-х рр. Еволюція латиноамериканської політики США наприкінці 1980-х- середині 1990-х рр. Латиноамериканська політика західноєвропейських держав у повоєнний період.

Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.

Зростання ролі країн Близького і Середнього Сходу в міжнародних відносинах після Другої світової війни. Створення Ліги арабських держав. Міжнародно-правовий аспект палестинської проблеми у середині та другій половині 1940-х рр. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1950-х – середині 1960-х рр. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1967 – 1980-х рр. Ісламський фактор у міжнародних відносинах на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1970-1980-ті рр. Міжнародне становище і зовнішня політика Афганістану у 1970-1990-ті рр. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1980-х - 1990-х рр. Перетворення Африки на суб’єкт міжнародних відносин. Створення, структура та головні напрями діяльності Організації Африканської Єдності. Тропічна Африка в системі світових і регіональних міжнародних відносин 1970-х – початку 1980-х рр. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Африки у 1990-і роки.

Тема 9. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.

Утвердження нових незалежних держав Південної і Південно-Східної Азії. Японія в системі міжнародних відносин АТР у другій половині ХХ ст. Корейська війна 1950-1953 рр. і її вплив на стан міжнародних відносин в АТР. Зовнішня політика Китайської Народної Республіки (кінець 1940-х – кінець 1990-х рр.) Радянсько-китайське протистояння в контексті регіональної безпеки. Зовнішня політика країн Південної та Південно-Східної Азії в 50-х – на початку 60-х рр. ХХ ст. Індокитайський конфлікт: витоки, сутність, урегулювання. Міжнародні відносини у Південно-Східній Азії в другій половині 1960-х - на початку 1990-х рр. Асоціація країн Південно-Східної Азії в регіональній системі міжнародних відносин 1967-1990-ті рр. Проблема глобальної безпеки в АТР на рубежі ХХ-ХХІ ст. Еволюція руху неприєднання у 1980-1990-і роки. Особливості зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії.

Розділ 2. Сучасні міжнародні відносини та світова політика. Постбіполярний світ.

Тема 10. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Європейська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.

Глобальні тенденції світової політики. Перехідний період від біполярної системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Сучасна європейська система міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку. Організація безпеки та співробітництва в Європі. ЄС у 2000-і роки: процес розширення та новітні трансформаційні процеси. Брекзит 2016 р. НАТО у 1999–2018 рр. Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності. Проблеми військової безпеки в Європі. Вплив економічної кризи 2008-2013 рр. на міжнародні відносини в Європі. Балканський регіон після розпаду СФРЮ. Загострення дискусій в ЄС з ключових питань міжнародних відносин.

Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі

Основні параметри пострадянського простору. СНД: передумови створення, структура, компетенція, функціонування. Євразійське економічне співтовариство. Митний союз. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія пострадянських держав. Організація договору колективної безпеки. Позарегіональні актори на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).

Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку ХХІ ст.

Близькосхідний конфлікт на сучасному етапі. Революції в арабських державах 2011 р. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Сучасна зовнішня політика Ірану. Регіональна політика Туреччини у 2000-х рр. Розвиток ситуації в Афганістані на початку ХХІ ст. Феномен міжнародного

тероризму у сучасних міжнародних відносинах. Становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин. Африканська політика провідних західних держав та КНР.

Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку ХХІ ст.

Загальна характеристика міжнародних відносин в Азії та АТР на початку ХХІ ст. Сучасна зовнішня політика Індії та Пакистану. Сучасна зовнішня політика КНР. Проблеми безпеки в АТР на сучасному етапі. Корейській півострів наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Зовнішня політика Японії на сучасному етапі. АСЕАН: мета, структура, еволюція діяльності. Основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії.

Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.

Зовнішня політика адміністрації Д. Буша-молодшого. "Нова стратегія безпеки США". Концепція американського світового лідерства в зовнішній політиці Б. Обама. Наміри та крах проведення політики «перезавантаження» у відносинах США з Росією. Корегування зовнішньої політики адміністрацією Д. Трампа. Загострення сучасних американсько-китайських відносин. Основи сучасної зовнішньої політики Канади. Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА). Латинська Америка в системі сучасних міжнародних відносин.

Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності.

Правові засади зовнішньої політики незалежної України. Українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності. Відносини України та Російської Федерації періоду незалежності. Пріоритети зовнішньополітичної діяльності України на пострадянському просторі. Політика України щодо інтеграційних проектів на пострадянському просторі. Сучасні українсько-американські відносини. Політика України стосовно ЄС та країн Західної Європи. Політика ЄС та країн Західної Європи стосовно України. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		Л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Вступ. Міжнародні відносини та світова політика до кінці ХХ ст.												
Тема 1. Вступ. Етапи та особливості міжнародних	5	2				3						

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		Л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 10. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Європейська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.	7	4				3						
Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі	5		2			3						
Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку ХХІ ст.	5		2			3						
Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку ХХІ ст.	7	4				3						
Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.	7	4				3						
Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності	5		2			3						
Разом за розділом 2	36	12	6			18						
Підготовка курсових робіт	30				30							
Усього годин	120	30	15		30	45						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр.	2
2	Тема 3. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки).	1

3	Тема 4. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр).	2
4	Тема 7. Американська система міжнародних відносин у другій половині XX ст.	2
5	Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині XX ст.	2
6	Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі	2
7	Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку XXI ст.	2
8	Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності	2
	Разом	15

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час. Розширити лекційний матеріал інформацією про Середземноморську систему міждержавних відносин в VI ст. до н. е. – V ст. н. е.	3
2	Тема 2. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр. З'ясувати головні протиріччя західних держав щодо репараційного питання в 1919-1929 рр.	3
3	Тема 3. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки). Проаналізувати дискусійні питання про фактори, що впливали на формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни.	3
4	Тема 4. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр). Розширити лекційний матеріал інформацією про причини налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр.	3
5	Тема 5. Процеси європейської інтеграції у другій половині XX ст. Проаналізувати наслідки створення і розвитку ЄАВТ для процесу подальшої західноєвропейської інтеграції	3
6	Тема 6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині XX ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про підпорядкування зовнішньої політики країн ЦСЄ радянському диктату.	3
7	Тема 7. Американська система міжнародних відносин у другій половині XX ст. Проаналізувати умови, процес підготовки і підписання статуту Організації американських держав.	3
8	Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині XX ст. Проаналізувати, якими були причини та наслідки створення Ліги арабських держав.	3
9	Тема 9. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині XX ст. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням зовнішньої	3

	політики Китайської Народної Республіки в кінці 1940-х – кінці 1970-х рр.	
10	Тема 10. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Європейська система міжнародних відносин на початку XXI ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про значення діяльності Організації безпеки та співробітництва в Європі.	3
11	Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі. Проаналізувати діяльність позарегіональних акторів на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).	3
12	Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку XXI ст. Проаналізувати, якими були головні напрями африканської політики КНР.	3
13	Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку XXI ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії	3
14	Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку XXI ст. Лекційний матеріал доповнити інформацією про латиноамериканський вектор зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа	3
15	Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності. Проаналізувати сучасну міжнародно-правову базу та механізм співробітництва України та ЄС	3
	Підготовка курсової роботи	30
	Разом	75

6. Індивідуальні завдання

Написання студентами курсових робіт (разом - 30 год.). Інформація щодо правил підготовки, оформлення та захисту курсових робіт див.: Міжнародні відносини та світова політика : методичні рекомендації до виконання курсових робіт для студентів III курсу спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми Міжнародні відносини та регіональні студії» / уклад. Лиман С.І. Харків, 2021.

У курсовій роботі студент має показати:

- знання і правильне розуміння закономірностей та процесів розвитку міжнародних відносин ХХ – початку ХХІ ст.;
- вміння працювати з інформаційними джерелами, користуватись законодавчим та аналітичним матеріалом, викладати свою точку зору на проблемні питання та робити обґрунтовані висновки;
- здатність використовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу та узагальнення матеріалу, застосовувати сучасну методику дослідження з використанням таблиць, графіків, схем, діаграм.

У курсовій роботі студент повинен глибоко і всебічно розкрити зміст обраної теми, показати розуміння процесів у системі міжнародних відносин,

закономірностей визначення зовнішньополітичних доктрин окремих держав та практичної реалізації зовнішньої політики. Особливу увагу слід приділити дискусійним питанням теорії і практики міжнародних відносин. Якщо в літературі відсутня єдина точка зору з питань, які досліджуються, слід навести думки кількох авторів, дати їх критичну оцінку та висловити свої міркування з даних питань. Це допоможе більш глибокому засвоєнню матеріалу.

7. Методи навчання

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, целеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод робіт із письмовими джерелами;
- метод робіт із аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення модульної оцінки, при проведенні іспиту і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на підсумкових заняттях та/або виконанням індивідуальної роботи

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- виконання індивідуальної роботи.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Екзаменаційний білет має тестову форму. Білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. Схема нарахування балів

Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Студент допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 20 балів** та виконав **курсову роботу**.

Критерії оцінювання курсової роботи:

При оцінці курсової роботи (до 20 балів) враховується ступінь розкриття теми та відображення головного змісту, глибина опрацювання відповідних тематичних джерел інформації, вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення практичних проблем, логічність викладу, здатність робити висновки з проведеного дослідження, відповідність технічного оформлення зазначеним нормам, якість підсумкової співбесіди або доповіді.

Оцінка дається кожному з вказаних елементів виконаної роботи.

Складові оцінювання виконання курсової роботи

1	Оформлення роботи відповідно до вимог	до 2 балів
2	Структурно-логічна побудова роботи, актуальність та новизна (зміст вступу)	до 3 балів
3	Розділ 1 (глибина та якість дослідження)	до 5 балів
4	Розділ 2 (глибина та якість дослідження)	до 5 балів
5	Висновки до курсової роботи	до 2 балів
6	Захист роботи (наявність презентації, загальний рівень володіння інформацією, відповіді на запитання)	до 3 балів

7	Усього (максимальна кількість)	20 балів
---	--------------------------------	----------

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 6 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума модульних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену

Поточний контроль, самостійна робота									Індиві- дуальне завдання	Всього	Екза- мен	Сума
									Курсова робота			
семі нар	T 2	T 3	T 4	T 7	T 8	T 11	T 12	T 15	20	60	40	100
макс. бал	5	5	5	5	5	5	5	5				

T1, T2 ... – теми розділів

Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу (у формі тестів) та під час проведення семінарських занять. Тести поточного контролю за розділ оцінюються від 0 до 5 балів. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 5 балів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії поточного оцінювання знань студентів
---	--

5	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь обов'язково супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом, а також знання спеціальної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, впевнено відповідає на додаткові запитання.
4	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст питань; відповідь супроводжується презентацією; у процесі підготовки доповіді студентом було використано основну літературу, відповідаючи на запитання студент виявляє знання лекційного матеріалу, в процесі викладання деяких позицій не вистачає достатньої глибини та аргументації; студент не впевнено відповідає на додаткові запитання, допускаючи, при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, під час усних виступів та письмових відповідей викладає його основний зміст, виявляє знання лекційного матеріалу, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; під час підготовки доповіді не була використана рекомендована література; у відповіді допущено суттєві неточності та помилки.
2	Бали нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	Зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	

1-49	незадовільно	не зараховано
------	--------------	---------------

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Міжнародні відносини та світова політика : Навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» спеціалізації «Міжнародні відносини та регіональні студії» / «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»; укладачі: Лиман С. І., Шамраєва В. М. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 47 с.

Основна література

1. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.
2. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
3. Зленко А. Дипломатия и политика: Украина в процессе динамичных геополитических перемен / А. Зленко. Х.: Фолио, 2004. 559 с.
4. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
5. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
6. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
7. Історія дипломатичних відносин у XX сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с. :
8. Коппель О. А. Міжнародні відносини XX століття / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.
9. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.
10. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 1999. 558 с.
11. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001. 622 с.
12. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін.]. К.: Либідь, 2001. 265 с.

13. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
14. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1970 – 2000 рр.) / В.С. Бруз, В.М.Матвієнко та ін. – Київ: "Либідь", 2000. 621 с.
15. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
16. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
17. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
18. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442.

Допоміжна література

1. Бадах Ю. Г. «Холодна війна» та її виміри (1946-1991) / Ю. Г. Бадах. К.: КНТЕУ, 2009. 456 с.
2. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. К.: Університет «Україна», 2006. 208 с.
3. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
4. Бжезінський З. Стратегічне бачення. Америка і криза глобальної влади / З. Бжезінський. Львів: Літопис, 2012. 168 с.
5. Бобилєва С. Й. Історія Німеччини з давніх часів до 1945 року: навч. Посіб. Для студ. вищ. навч.закладів / С.Й. Бобилєва. Дніпропетровськ, 2003. 526 с.
6. Бруз В.С. Роль ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів і в боротьбі проти тероризму / Бруз В. С. К.: ВПК “Експрес-Поліграф, 2010. 223 с.
7. Брусиловская О. И. Системная трансформация посткоммунистических стран Центральной и Восточной Европы: российские и украинские исследования в XXI ст.// Środkowoeuropejskie Studia Polityczne. 2018. № 4. 2018. S. 113-134.
8. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. // Дипломатична і консульська служба. Збірник документів / Укл. Кротюк С. Ф. К.: КиМУ, 2003. С.3-7.
9. Врублевський В. Український шлях. Начерки: геополітичне становище України та її національні інтереси. / В. Врублевський, В. Хорошковський. К.: Демократична Україна, 1997. - 426 с.

10. Газін В., Копилов С. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 рр. / В. Газін. Київ: Либідь, 2004. 623 с.
11. Денисенко А., Туркевич В., Шпаковски Л. Лідер двох епох. Азербайджансько-українські відносини через призму життя і діяльності Гейдара Алієва. К.: Вид. Інформаційно-видавничого центру «Планета», 2013. 323 с.
12. Документи та матеріали з історії міжнародних відносин періоду холодної війни ; [уклад. О. І. Сич, А. В. Мінаєв]. Чернівці : Рута, 2008. 47 с.
13. Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.
14. Кривонос Р. А. Німеччина у структурі європейської співпраці / Р.А. Кривонос. К.: КНЕУ, 2004. 165 с.
15. Крисенко Д.С. США на Близькому Сході межі XX-XI століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.
16. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти: Навч. Посібник / В. Ю. Крушинський ,В. А. Манжол. К.: Либідь, 2007. 192 с.
17. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
18. Лиман С. І. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії / С. І. Лиман, Є. О. Ангеліс // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
19. Лиман С. І. , Парфіненко А. Ю. Схід і Захід : історія проти географії на різних етапах цивілізаційної акселерації / Лиман С. І., А. Ю. Парфіненко // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 28-30.
20. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.
21. Лотоцький С. Україна в світовому геополітичному просторі / С. Лотоцький, С.Трохимчук. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 192 с.
22. Мартинов А. Ю. Об'єднання Німеччини: від "Боннської" до "Берлінської" республіки (1990-2005 рр.) / А. Ю. Мартинов. К. : Ін-т історії України НАНУ, 2006. 416 с.

23. Міжнародні організації: навч. посіб. / Ред. Ю.Г. Козак. К.: Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
24. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г. Міжнародні організації. К. Центр учбової літератури, 2011. 280 с.
25. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ / Орлова Т.В. К., 2013. 677 с.
26. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник / Орлова Т.В.. К.: Знання, 2010. 487 с.
27. США і світ ХХІ століття : монографія / Пахомов Ю.М., Коваль І. М., Шергін С.О. та інші. – К.: Центр вільної преси, 2013. 620 с.
28. Україна і світ: прагнення змін / М. Антонович, Н. Висоцька, С.Курбатов [та ін.]. К.: Дух і літера, 2010. 448 с.
29. Ціватий В. Г. Дипломатія та дипломатична служба Фінляндії в умовах нових викликів і загроз поліцентричного світу: історичні традиції, інституціоналізація, модель, національні особливості (досвід для України) // Етнічна історія народів Європи. Вип. 55. К., 2018. С. 122-129.
30. Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020. 176 с.
31. Шамраєва В. М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н Каразіна. Серія «Право». 2020. Вип. 29. С. 369-377.
32. Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. №8. С. 88-94.
33. Шамраєва В. М. Права людини у сучасних міжнародних відносинах: еволюція розвитку, проблеми та перспективи // Вісник Харківського національного університету імені В. Н Каразіна. Серія «Право». 2020. Вип. 30. С. 174-184.
34. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір: перспективи України в глобалізованому світі ХХІ століття / Ю. Щербак. К.: Дух і Літера, 2003. 578 с.
35. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
36. Hilz W. Deutsche Außenpolitik. / W. Hilz. Stuttgart Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2017. 171 S.
37. Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order / S. P. Huntington. New York, Simon & Schuster, 1996.
38. Nye J.Jr., Welch D. A. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.). London: Pearson, 2013. 384 p.
39. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / Paul Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Бадах Ю. Г. "Холодна війна" та її виміри (1946-1991) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libtomcat.knteu.kiev.ua/library/TopicDescription?...id...>
2. Білошицький С. Є. ООН у системі глобального управління: перспективи реформування і демократизації [Електронний ресурс] / С. Є. Білошицький. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_30/Gileya30/P15_doc.pdf
3. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dontsovnyc.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf
- 4 Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку ХХІ століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.udpu.org.ua/library.../6istorichninauki.pdf>
5. Крушинський В. Ю., Манжол В. А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1095133/>
6. Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.oa.edu.ua/.../history/Павлюк%20Новітня%20історія%20країн%20Західно>.

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Classroom (<https://classroom.google.com/u/0/h?hl=ru>), код **hmoab4s**, проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Classroom.